

Sygn. akt VIU 387/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Mika
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Komędera

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 maja 2014 roku w B.

odwołania H. S. /**H. S.** /

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 4 marca 2014 r., nr (...)

w sprawie H. S. /**H. S.** /

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wypłatę ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w B. w ten sposób, że przyznaje odwołującemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w wymiarze 3 tony rocznie

za rok 2014.

SSO Jolanta Mika

Sygn. akt: VI U 387 /14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 marca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu H. S. prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w oparciu o przepisy ustawy z dnia 6 lipca 2007 roku o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (DZ. U. Nr 147, poz. 1031 z dnia 14 sierpnia 2007 roku). W uzasadnieniu decyzji organ wskazał przesłanki warunkujące przyznanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. W szczególności organ wskazał, że w podstawie wymiaru świadczenia uwzględniono pełna równowartość deputatu węglowego .

Powyższą decyzję zaskarżył ubezpieczony wnosząc odwołanie do Sądu Okręgowego Wydziału VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B., w którym wskazywał, iż nie zgadza się z wydaną przez organ rentowy decyzją, gdyż osoby z którymi pracował otrzymują ekwiwalent węglowy .

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony H. S. przeszedł na emeryturę górniczą z Przedsiębiorstwa (...)w J. w dniu 15 września 1998 r. Ubezpieczony jako pracownik (...) S.A w J. pobierał jako pracownik deputat węglowy w ilości 8 ton rocznie, a ostatni deputat węglowy otrzymał za luty 1998r.

(...) w J. działając na w oparciu o art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o zmianie ustawy - Kodeks Pracy oraz o zmianie niektórych ustaw na podstawie porozumienia z dnia 19 maja 1995 roku odstąpiło z dniem 1 stycznia 1996 roku od wydawania i wypłaty deputatu węglowego należnego emerytom, rencistom, wdowom, wdowcom i sierotom, którzy nabyli przedmiotowe uprawnienia na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...)z dnia 1 lutego 1980 r.

(dowód: akt składkowe , ,powiadomienie z PIP z dnia 9.02.1996 r. protokoły dodatkowe nr. 7 z dnia 21 listopada 1995r. i nr. 9 z dnia 29 lutego 2000r. i nr. 10 z dnia 16 października 2000r. do ponadzakładowego UZP dla (...) z dnia 21 grudnia 1991r. , porozumienie z dnia 19 maja 1995r. Zakładowy Układ Zbiorowy (...) w J. akta sprawy k- 7, 11-24 akt sprawy k - 23 akt sprawy VI U 361\08 ,)

W dniu 7 lutego 2014r roku ubezpieczony złożył w organie rentowym wnioski o wypłatę ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za rok 2014 dla uprawnionych emerytów i rencistów z przedsiębiorstw górniczych.

Powyższy stan faktyczny jest bezsporny .

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje w całości na uwzględnienie.

Kwestię ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych za okres od dnia 1 stycznia 2002 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku uregulowana została ustawą z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. z dnia 14 sierpnia 2007 r.). Zgodnie z art. 2 pkt 1 tejże ustawy osobami uprawnionymi do otrzymania ekwiwalentu są - emeryci i renciści mający ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw robót górniczych lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót górniczych, uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r., i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007 r., a po dniu 31 grudnia 2001 r. nie pobierali ekwiwalentu.

Skoro ustawa określa zasady i sposób realizacji uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, przysługującego osobom uprawnionym z przedsiębiorstw robót górniczych za okres od dnia 1 stycznia 2002 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, to należy badać, czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 2002 roku należał do kręgu osób uprawnionych do ekwiwalentu na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991 roku. Ustawodawca w definicji osoby uprawnionej bezpośrednio wskazał, że uprawnienie do ekwiwalentu musi wynikać z Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991 roku.

Zgodnie z art. 7 w/w ustawy ekwiwalent wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wniosek osoby uprawnionej. Do wniosku należy dołączyć dokument potwierdzający uprawnienie do ekwiwalentu i określający jego wysokość oraz

oświadczenie osoby uprawnionej o nie pobieraniu w latach 2002-2007 lub za ich część, ekwiwalentu lub bezpłatnego węgla w naturze.

Powyższa ustawa stanowiła realizację wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005 r., sygn. SK 20/04, który uznał art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych w części obejmującej zwrot: "z kopalń całkowicie likwidowanych", jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 55 ustawy stanowił, że osobie z kopalń całkowicie likwidowanych uprawnionej na podstawie Układu Zbiorowego Pracy do bezpłatnego węgla, która uzyskała lub uzyska emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007 r., wypłacany jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków budżetowych, oprócz emerytury lub renty, ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, z zastrzeżeniem ust. 2-4. Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1, może otrzymać osoba, która pobierała bezpłatny węgiel w naturze lub pobierała z tego tytułu ekwiwalent u pracodawcy objętego reformą górnictwa węgla kamiennego, albo osoba, która na emeryturę lub rentę przeszła od pracodawcy objętego Układem Zbiorowym Pracy. Wysokość ekwiwalentu stanowi iloczyn ilości węgla objętego uprawnieniem i przeciętnej średniorocznej ceny zbytu węgla, o której mowa w ust. 4, która nie może być wyższa niż 3 Mg węgla kamiennego rocznie. Warunkiem otrzymania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przez osobę, o której mowa w ust. 1 i ust. 2, jest złożenie pracodawcy pisemnego oświadczenia o rezygnacji z prawa do pobierania deputatu węglowego w naturze.

Nie ulega zatem wątpliwości, że to Układ Zbiorowy Pracy, a nie ustawa, jest źródłem prawa do deputatu węglowego.

Zgodnie z art. 239 § 1 k.p., układ zbiorowy pracy zawiera się dla wszystkich pracowników zatrudnionych przez pracodawców objętych jego postanowieniami, chyba że strony w układzie postanowią inaczej, a § 2 tego przepisu stanowi, iż "Układem mogą być objęte osoby świadczące pracę na innej podstawie niż stosunek pracy; układem mogą być również objęci emeryci i renciści". Układ zbiorowy pracy określa m.in.: warunki, jakim powinna odpowiadać treść stosunku pracy; wzajemne zobowiązania stron układu (w tym dotyczące jego stosowania i przestrzegania), jak również może dotyczyć innych spraw, nieuregulowanych w przepisach prawa pracy w sposób bezwzględnie obowiązujący (art. 240 § 1 i 2 k.p.).

Zawieranie w układach postanowień przyznających uprawnienia i świadczenia na rzecz emerytów i rencistów jest prawnie dopuszczalne. Regulacja prawna w tym zakresie należy do tradycyjnych unormowań układowych. Zwłaszcza gdy chodzi o tzw. świadczenia deputatowe, strony układu przejawiały troskę o byłych pracowników zakładów pracy.

Z uwagi na to, że uprawnieni na podstawie układu zbiorowego pracy do otrzymywania pewnych świadczeń emeryci i renciści nie są już pracownikami, również przysługujące im prawo do bezpłatnego węgla nie może być uznane za świadczenie ze stosunku pracy. Ze względu na swoją specyfikę winno być zatem klasyfikowane jako świadczenie związane ze stosunkiem pracy.

Układ zawiera się w formie pisemnej na czas nie określony lub na czas określony. (art. 241⁵. § 1 k.p.) Układ podlega wpisowi do rejestru prowadzonego dla: 1) układów ponad zakładowych przez ministra właściwego do spraw pracy, 2) układów zakładowych przez właściwego okręgowego inspektora pracy (art. 241¹¹. § 1 k.p.). Rejestracja układu zbiorowego jest warunkiem jego wejścia w życie (art. 241¹² § 1 k.p.). Układ staje się wówczas źródłem prawa pracy w rozumieniu art. 9 k.p., dotyczy to też protokołów dodatkowych

Rejestracja jednolitego tekstu zakładowego układu zbiorowego na podstawie art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 113, poz. 547 z późn. zm.) miała charakter porządkowy, a nie konstytucyjny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2005 r., III PK 91/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 316).

Przepisy prawa pracy stanowią, że postanowienia układu zakładowego nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż postanowienia obejmującego ich układ ponadzakładowego. (art. 241²⁶ § 1 k.p.). Oceny korzystności postanowień układu dokonuje się w oparciu o kryteria obiektywne. Postanowienia układu zakładowego mniej korzystne dla pracowników od postanowień układu ponadzakładowego lub od przepisów ustawowego prawa pracy są nieważne. Okręgowy inspektor pracy powinien odmówić rejestracji układu zakładowego niespełniającego powyższych warunków. Gdy po zawarciu układu zakładowego pojawi się układ ponadzakładowy (lub zostanie jedynie znowelizowany), a w szczególności, gdy wprowadzone tym układem (protokołami dodatkowymi) rozwiązania będą korzystniejsze dla pracowników niż wynikające z układu zakładowego to w takiej sytuacji należy przyjąć, iż korzystniejsze postanowienia układu ponadzakładowego zastąpią w stosowaniu, z dniem ich wejścia w życie, odpowiednie mniej korzystne postanowienia układu zakładowego. Nastąpi przy tym automatyczna modyfikacja treści stosunków pracy (art. 241¹³ § 2 k.p.). (Komentarz do art.241(26) kodeksu pracy (Dz.U.98.21.94), [w:] U. Jackowiak (red.), M. Piankowski, J. Stelina, W. Uziak, A. Wypych-Żywicka, M. Zieleniecki, Kodeks pracy z komentarzem, Fundacja Gospodarcza, 2004, wyd.)

Bezspornym jest w niniejszej sprawie, że ubezpieczony od 1998 roku jest emerytem oraz że na to świadczenie przeszedł z Przedsiębiorstwa (...) S.A. w J. „Jako pracownik miał ustalone prawo do deputatu węglowego .

Układ Zbiorowy Pracy dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 roku, w art. 22 przewidywał dla emerytów, rencistów oraz wdów, wdowców i sierot uprawnionych do renty rodzinnej po pracowniku – uprawnienie do bezpłatnego węgla w naturze. Protokołem dodatkowym nr 7 z dnia 21 listopada 1995 roku uprawnienie wynikające z art. 22 Układu Zbiorowego Pracy dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 roku, rozszerzono na emerytów i rencistów zamieszkałych w kraju, których uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980 roku i który korzystali z nich w dniu 25 listopada 1995 roku. Jednocześnie dopuszczono możliwość wypłaty deputatu węglowego w ekwiwalencie pieniężnym. W protokole tym wprowadzono również do Układu (...) z dnia 21 grudnia 1991 roku art. 44¹, który stanowił, że „od dnia 26 listopada 1995 r. postanowienia art. 22 Układu, nie dotyczą jednostek, które do dnia 25 listopada 1995 r. w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły, na podstawie art. 9 ust 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy – Kodeks Pracy oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 113, poz. 577, z późniejszymi zmianami), od stosowania świadczeń o których mowa w art. 22 ust 2 pkt 1 w wymiarze i na zasadach określonych w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy dla PW z dnia 1 lutego 1980 r.”

Układ Zbiorowy Pracy dla (...) z 21 grudnia 1991 roku stał się układem ponadzakładowym w wyniku zawarcia przez centrale związków zawodowych i związek pracodawców, porozumienia z dnia 3 października 1995 roku, o którym mowa art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 roku (Dz. U. z 1994 r. nr 113 poz. 547). Ponownej rejestracji dokonano w dniu 20 października 1995 roku. **Układ w pierwotnej i zmienionej wersji objął swoimi postanowieniami również (...) w J. a następnie jego następcę prawnego (...) S.A. w J..** Okoliczność ta wynika z protokołów dodatkowych wskazanych wyżej.

W chwili jego wejścia w życie znalazł on zastosowanie we wszystkich jednostkach wyszczególnionych w załączniku nr 1 (trzykrotnie modyfikowanym protokołami dodatkowymi nr 7 z dnia 21.11.1995 r. i nr 9 z dnia 17.08.1998 r., nr. 10 z dnia 16 października 2000r a także porozumieniem z dnia 3 października 1995r.)

Były pracodawca ubezpieczonego figuruje w tych wykazach.

Ustawa nowelizująca kodeks pracy przewidywała w art. 9 ust. 3, że strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu, o którym mowa w ust. 1, zawartych przed dniem 1 stycznia 1987 roku, do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń. Jeżeli w wyniku zawarcia porozumienia zachodzi konieczność zmiany postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy, zmian tych dokonuje się w trybie art. 241⁹ § 1 Kodeksu pracy.

W niniejszej sprawie strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy skorzystały z możliwości przewidzianej art. 9 ust 3 ustawy nowelizującej kodeks pracy i na mocy porozumienia zawartego w dniu 19 maja 1995 roku zawarły protokół dodatkowy nr 5 z dnia 30 maja 1995 roku, którym odstąpiły z dniem 1 stycznia 1996 roku od wydawania i wypłaty deputatu węglowego należnego emerytom, rencistom, wdowom wdowcom i sierotom, którzy nabyli przedmiotowe uprawnienia na podstawie Układu lub Porozumień zawartych przed 1 stycznia 1987 roku. **W wypadku (...) w J. dotyczyło to uprawnień wynikających z § 18 zał. Nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla(...)z dnia 1 lutego 1980 roku.**

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy przyjąć , że ubezpieczony który przeszedł na emeryturę z (...) S.A w J. w 1998 roku nabył na podstawie Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) z 21 grudnia 1991 roku prawo do bezpłatnego węgla w naturze, w wymiarze 3 ton rocznie .

Zakładowy układ zbiorowy pracy dla (...) w J. z dnia 26 listopada 1994 roku w § 34 przewidywał prawo do bezpłatnego węgla w naturze, czy też do ekwiwalentu pieniężnego z tego tytułu m.in. dla emerytów, jednakże protokołem dodatkowym nr 5 z dnia 26 listopada 1994 roku, w § 3 skreślono § 34 (...) dla (...) w J. z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1996 roku.

Należy podnieść, że zgodnie z ogólnymi regułami prawa pracy –

art.241²⁶ § 1 kp postanowienia układu zakładowego nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż postanowienia obejmującego ich układu ponadzakładowego. W razie zaistnienia takiej sytuacji zastosowanie ma norma aktu wyższego rzędu , jakim jest ponadzakładowy układ zbiorowy pracy.

Zatem okoliczność ,że zakładowy układ zbiorowy pracy obowiązujący w (...) w J. (którego następcą prawnym jest (...) S.A w J.) nie zawierał odpowiednika art..22 UZP dla Pracowników Zakładów (...) nie powoduje utraty prawa do ekwiwalentu dla grupy osób wymienionych w tym przepisie.

Postanowienia ponadzakładowego układu zastąpiły bowiem mniej korzystne postanowienia układu zakładowego, tym samym emerytom i rencistom przyznano prawo do deputatu węglowego z art. 22 układu ponadzakładowego.

Mając powyższe na uwadze należy uznać, że ubezpieczony spełnia przesłanki wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla określone w art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2007 roku.

W związku z powyższym koniecznym stała się zmiana decyzji organu rentowego i przyznanie ubezpieczonemu prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w wysokości 3-ch ton za rok 2014.

Nadto prawo ubezpieczonego do ekwiwalentu nie zostało zaspokojone gdyż ustawa z 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym w żadnym przepisie nie ogranicza prawa do wypłaty ekwiwalentu w sytuacji gdy deputat węglowy był wliczany do podstawy wymiaru świadczenia.

Mając na względzie powyższe rozważania, po myśli art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd orzekł jak w wyroku z dnia 30 maja 2014r.

Sędzia: